

“Алилуя. Алилуя. Алилуя.”

След Акатиста – хвалебствената песен към Богородица – изплувах от синкавите облаци тамян и видях дървения трем, под който мълчаливо стояха монасите и аргатите наемници в манастирското стопанство. Скоро на трема се качи достолепен старец с дълга бяла брада, пред който се разкриха вратите на трапезарията. Това беше просторна зала с правоъгълна форма с няколко дълги дъбови маси с пейки. Само на една маса беше сервирано за тридесетина човека. Останалите бяха празни, сякаш мълчаливо напомняха за стотиците калугери, обядвали тук още от четиринайсети век. Седнахме, но никой не докосна храната, преди игуменият да я благослови, благодарейки на Господ, че ни я дарява. Пред всеки от нас се намираше метална чиния с леща, приготвена само с вода, парче ръжен хляб, домат и чаша червено манастирско вино *рецина*. В този момент един млад послушник започна да чете житието на някакъв светец от древна книга върху статив, напомнящ такъв за ноти. В пълната тишина се чуваше скърцането на вилиците на аргатите и звънтенето на прибора за храна. Вечеряше се мълчешком; сякаш никой не обръщаше внимание на онова, което яде. Седях сред аргатите и гледах техните скулести, тъмни лица, обрасли с едноседмична брада. Ядяха набожно скромното ястие със загрубелите си ръце, в чиито пръсти лъжиците изглеждаха като лъжички за сладко. От дългата стена ни наблюдаваха мълчаливо очите на монасите, владиците, митрополитите, кралете, императорите и ангелите от шествието, нарисувано през седемнайсети век от знаменития хилендаец Георгие Митрофанович. Беше доста странно да ядеш

под фреските, сред монаси и лозари, които сякаш бяха близнаци на онези от стената.

Не забелязах сред хората около дългата маса нито един охранен или пълен. Монасите придават много по-голямо значение на поста и гладуването, отколкото на храната, за която не е прилично дори да се говори. С възхищение ми разказваха за своите братя, които в пещерните килии не ядат и по четирийсет дена, молейки се през цялото време. За техния подвиг и самоотрицание се говори с възхищение. В Хилендар нито веднъж не чух някой да спомене, че някое ястие е вкусно или особено добре приготвено, нито че някое вино е по-качествено от друго. Споменават единствено водата от кладенеца на свети Сава в южната част на манастира, която наистина е ледена на сред юли месец. Ако се пие от стъклена чаша, тя сигурно би се замъглила, но всички пият от *циментта* – метално канче, завързано за верига да не падне в кладенеца, или, просто, от ръка. “Когато Сократ видял момчето да пие с ръка от извора, счупил чашата” (Мистериозно изречение от детството ми).

Спомних си с тъга и отвращение за своя живот и живота на приятелите си, нашите дълги пътувания до места, където можеш да се нахраниш добре – не знаем нито една молитва наизуст, но всеки от нас спокойно може да издиктува списък на предястия, ястия и десерти от много световни светилища на плюскането. Стори ми се, че тялото ми се разпада от гнилотата на месото, рибата, сосовете, мидите и кремовете, които съм изял през всички тези години.

Вечерята започна точно в шест следобед по наше време (в Хилендар времето се пресмята другояче, от изгрев до залез слънце), а завърши, не знам, може би само половин час по-късно, когато игуменът удари с лъжица по чашата си, стана заедно с всички, прекръсти се и благодари на Бога за

храната, която, може би, сме заслужили през този ден. А по време на тази вечеря, една от най-кратките в живота ми, времето, спряно от погледите на монасите и ктиторите от стените, сякаш направи така, че всички ястия, които някога съм вкусил, да се свият в една единствена сиромашка чиния постна леща, а цялата световна винарска изба – в глътка възсладка рецина, която мириеше на бъчва.